

45 millió a budavári palota képzőművészeti alkotásaira

Nyilatkozik a Vár főépítésze, a Nemzeti Galéria főigazgatója és a Képzőművészeti Lektorátus igazgatója

A budavári palota újjáépítése elérkezett abba a stádiumba, hogy most már dönteni kell dekorációjáról. A Duna-parti főhomlokzat párkányzatán szoborminták láthatók, amelyekkel az a cél, hogy megállapítsák, milyen méretű és tömegű szobrok nyújtanak legmegfelelőbb távlati hatást. Az a terv ugyanis, hogy a palota párkányzatára és erkélyeire 34 szobrot helyeznek el, ezek közül 22 a külső homlokzaton, 12 pedig a nyugati oldalon díszlenc. A szobrok kérdése körül azonban élénk polémia folyik. Az illetékesek többsége a szobrok mellett foglal állást. Más képzőművészeti alkotások is díszítik majd a palota termeit, belső térségeit, parkját és ezeknek témáiról, megalkotásáról szintén mielőbb dönteni kell.

A Magyar Nemzet munkatársa beszélgetett Hidasi Lajossal, a Vár újjáépítésének főépítészével, dr. Pogány Ö. Gáborral, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatójával és Ormos Tiborral, a Művelődésiügyi Minisztérium Képző- és Iparművészeti Lektorátusának igazgatójával, akik a palota képzőművészeti alkotásainak meghatározására javaslatokat tettek. A képzőművészeti alkotások költségeire 45 millió forint áll rendelkezésre.

Legyen-e szobor

Élénk vita tárgya: szobrokkal, vagy szobrok nélkül álljon-e a homlokzat, s ha a döntés a szobrok mellett történne, mit, vagy kiket ábrázoljanak. A többséget képviselő álláspont utal a palota barokk stílusára, amely homlokzatiilag megkívánja a díszítő elemeket. Miután a palota helyreállítása az eredeti formában történt, most nem lehet ezen változtatni a díszítések elhagyásával. Azokkal szemben, akik azt hangoztatják, hogy az ilyen épület-plasztika nem korszerű, azt az érvel vetik fel, hogy a palota műemlékjellege megköveteli, hogy stílusos szobrok kerüljenek megfelelő helyekre. Nem kétséges, hogy ez a vita most már hamarosan eldőlt és az sem kétséges, hogy a szoborpártiak győzelmével végződik.

A kérdés másik, nehezebb oldala, hogy milyenek legyenek a szobrok. Szimbolikus figurák, vagy személyiségeket ábrázoljanak-e és az utóbbi esetben kik legyenek azok a nagyságok, akiket életművük érdemessé tesz a pillérplasztikában való halhatatlanná ava-

tásra. Vannak, akik — tekintettel arra, hogy a palota nagy részét a Magyar Nemzeti Galéria foglalja majd el — képzőművészetünk nagyjainak szobrait javasolják a párkányokra és az erkélyekre helyezni. Itt is megfontolandó, hogy a képzőművészet melyik korszakát örökítsék meg a szobrok.

Pogány Ö. Gábor, a Galéria főigazgatója erre nézve konkrét javaslatot terjesztett elő. Elképzelése szerint Derkovits Gyula személyével és halálának dátumával kellene lezárni azoknak a történelmi érdemű magyar festőknek, szobrászoknak, grafikusoknak, műtörténészeknek a sorát, akiknek szobrai a Magyar Nemzeti Galéria új otthonának palotáját díszítenék. Javaslatára színt a kupolától jobbra és balra a következő öt-öt nagyméretű szobor kerülhetne elhelyezésre: id. Markó Károly, Barabás Miklós, Ferenczy István, Izso Miklós, Madarász Viktor, Székely Bertalan, Munkácsy Mihály, Paál László, Mészöly Géza, Szinyei Merse Pál.

Az úgynevezett B- és D-épület dunai és belső erkélyeinek mellvédjére: Mányoki Ádám, Brocky Károly, Borsos József, Kovács Mihály, Szentpétery József, Orlai Petrics Soma, Zichy Mihály, Than Mór, Lotz Károly, Benzúr Gyula, Henszlmann Imre, Pulszky Károly, Gyárfás Jenő, Stróbl Alajos, Fadrusz János, Bihari Sándor, Mednyánszky László, Rippl-Rónai József, Hollósy Simon, Ferenczy Károly, Csikász Imre, Nagy Balogh János, Csontváry Kosztka Mihály Tivadar és Derkovits Gyula szobrai javasolja.

A 12 hónap figurái

Ezzel az előterjesztéssel szemben felmerült, hogy a budavári palota történelmi és politikai jelentősége nagyobb, mint hogy csak egyedül képzőművészek szobraival díszítsék. Felmerült az az észrevétel is, hogy a portré-szerűen ábrázolt szobrok csak egész közelebről évezhetők, márpedig a palotán felállított ilyen szobrok közeli megnézése egyszerűen lehetetlen. Azt az érvel is felhozzák a portré-szerű ábrázolás ellen, hogy nehéz egyúttal hozni a különböző alkattú személyek alakját, hiszen az egyik művész magasabb, a másik alacsonyabb volt, ezért nehéz, szinte megoldhatatlan feladatnak látszik a megmintázandó személyek harmonikus egységben ábrázolása.

Erről az oldalról azt az alternatívát vetik fel, hogy szélesebb kulturális alaplól kellene kiindulni, ha szobrokat helyeznek a palota homlokzatára, azok a magyar tudomány, művészet és irodalom legnagyobb alakjait ábrázolják. Igaz, hogy a névsor összeállítása meglehetősen nehézbe ütköznék és ebben az esetben is előtérbe kerülne a portré-szerű ábrázolás problémája. A szobrok személyének felismerhetősége csak az idegenvezetők előadásából és a bedekkerékből tudható meg. Az egyik javaslat szerint nem tematikus jellegű díszítő szobrokat, allegóriákat kellene állítani. Erre vonatkozóan az az ellenvélemény, hogy még nehezebb 34 szobor témáját egységes elvek szerint megállapítani.

Egy legújabb javaslat elképzelése szerint a kupolától jobbra és balra az ipar, a műszaki tudományok, az iparművészet, az építőművészet, a képzőművészet, az irodalom, a zene, a színművészet, a természettudományok, a mezőgazdaság allegorikus figurái kapjanak helyet. A mai kornak megfelelően ábrázolnák a művészetek és tudományok jelképeit. A Dunaparti homlokzat mellvédjeire kerülő 12 figura a 12 hónap jelképe lenne. Megjelenésük-nél azonban nem a hagyományos — vízöntő, íkrek, rák, stb — jelképek alkalmazan-

dók, hanem a mai élettel összefüggő jelképrendszer lenne figurális ábrázolásban, az épület ritmusával összhangban. A palota belső udvari homlokzatain a Vár történetével összefüggő 12 figura elhelyezését javasolják, esetleg konkrét történelmi személyek ábrázolásával.

Döntés júniusban

Június végéig e kérdésben dönteni kell. Széles körű bizottságot alakítanak, amelyben részt vesznek a lektorátus művészeti bizottságának, az EM várkonzultációs bizottságának tagjai, a felhasználó intézmények, a fővárosi tanács, a Hazafias Népfront képviselői. A döntés sürgős, meg kell állapítani a szobrok témáit és közvetlen megbízás útján kell kijelölni a művészeket, akik az egyes szobrokat legkésőbb a jövő év végéig elkészítik.

A budavári palota dekorálásánál a homlokzati szobrok mellett még sok más értékes képzőművészeti alkotásnak jut szerep. A Magyar Nemzeti Galéria kiállítási terméibe vezető főlépcsőház minden emeletén egy-egy 5x8 méter terjedelmű gobelint helyeznek el. Ezek a magyar képzőművészet egy-egy korszakát fogják ábrázolni. Az egyik a középkori kézműves alkotók, a másik a nemzeti klasszikusok, a harmadik a modern, szocialista művészek tevékenységét jeleníti meg. A kupola alatt az első emeleti kétszintes tér és a harmadik emeleti kupolatér közepére egy-egy nagyméretű, esetleg többalakos, nyugtalan tömegű szobrot állítanak.

Ezeket kívül még sok belső szobor, freskó, faliszőnyeg, kerámia, márványintarzia, üveg- és témpasztika díszíti majd a Nemzeti Galéria helyiségeit. Az az általános elv, hogy a nagyobb témákra zárt körű, meghívásos, vagy nyilvános tervpályázatot rendeznek és így döntenek el a kivitelezésre kerülő képzőművészeti alkotásokról.

A Budapesti Történeli Múzeumba vezető előcsarnokban két nagyméretű, álló alakú gobelint helyeznek el, amelyek Budapest történetéből vett jeleneteket ábrázolnak majd. Két márványintarzia örökíti meg a látogatók előtt a várbeli feltárások helyeit és a múzeum területének helyszínrajzát. Az egyik nagy terem függő mennyezetét 60 négyzetméteres, geometrikus plasztika fogja díszíteni. Egy másik terem falára 7x4 méteres faintarzia kerül, amelynek témáját még nem határozták meg. Fémplasztikával, kovácsolt bronz és vas művészi alkotásokkal díszítik a többi termet.

A palota keleti zárt udvarán a homlokzatot 3x4 méteres dombormű díszíti. A déli és a keleti kertben szobrokat, szoborcsoportokat helyeznek el. Kovácsolt vas munkák díszítik majd a Ferdinánd-kaput, a Királypince és a keleti zárt udvar közötti nyílást. Az Új Világ kertjében vízmedence lesz, amelynek kaváját szintén szoborcsoportozat díszíti. Az egykori bálterem falait grisaille-festés dekorálja. Képzőművészeti alkotások kerülnek a reprezentatív fogadóhelyiségekbe. Mindenütt piszkei vörös márványpadozat fog csilogni. A Széchényi Könyvtár, a Legújabbkori Történeli Múzeum, a helyreállításra kerülő Várszínház képzőművészeti alkotásairól szintén a közeljövőben határoznak.

Helyreállítják a palota udvarán és kertjében levő régi, de sérült szobrokat. Már kiadták a megbízást a Mátyás-kút, Vastagh Géza lovasszobrának és a feljártnál levő oroszánok restaurálására. Júniusban kerül sor első ütemként a pályázati felhívások kiadására.

Gárdorvi Jenő

BAKFI

Derűs történet egy kislányról és két nevelőapjáról

Magyarul beszélő lengyel filmvígjáték

Bemutató: május 14